

G CONSELLERIA
O SALUT I CONSUM
I DIRECCIÓ GENERAL
B PRESTACIONS
I FARMÀCIA

Memòria d'activitat

Comitè d'ètica assistencial de les Illes Balears

03/2019 a 06/2021

Presentació

Aquesta primera memòria del Comitè d'Ètica Assistencial de les Illes Balears es una bona raó per posar de manifest la importància de l'ètica en l'àmbit del sistema de salut i de la societat en el seu conjunt.

El terme bioètica va ser utilitzat per primera vegada en un article de 1970 per l'oncòleg nord-americà Van Rensselaer Potter, «Bioètica, la ciència de la supervivència». En aquest article es planteja la bioètica com un intent d'establir ponts de diàleg i comunicació entre la ciència experimental —fonamentalment la medicina— i les humanitats (del grec *Bios*=vida i *ethos*=discurs filosòfic sobre la moral). La bioètica es defineix de la manera següent:

L'estudi sistemàtic de les dimensions morals, incloent-hi la visió moral, les decisions, les conductes i les polítiques de les ciències de la vida i de la cura de la salut, usant una varietat de metodologies ètiques en un context interdisciplinari. (1995)

El Codi de Nuremberg de 1947 va recollir per primera vegada els abusos fets en l'experimentació amb éssers humans en els camps de concentració nazis. Més tard, durant els anys seixanta del segle XX es va prendre consciència que, fins i tot en les societats democràtiques, la recerca plantejava una gran quantitat de problemes ètics i múltiples abusos que havien de ser abordats des de la perspectiva bioètica. En 1964 l'Associació Mèdica Mundial adoptà l'Acord d'Hèlsinki, en el qual s'estableixen pautes ètiques per a la recerca clínica i no clínica amb éssers humans, entre les quals hi ha l'obligació del consentiment informat i l'anàlisi ètica dels protocols de recerca. Encara que l'objectiu principal de la recerca mèdica és generar coneixements, aquest objectiu mai no ha d'estar por sobre dels drets i els interessos de les persones que participen en la recerca.

Si la bioètica neix per assegurar els principis ètics durant la recerca clínica i no clínica amb éssers humans, es fa imprescindible per acompanyar el desenvolupament científic i tècnic de la pràctica mèdica durant la segona meitat del segle XX i el segle XXI. Els ràpids avenços en tots els àmbits de la medicina necessiten límits ètics tant per guiar la pràctica clínica com per assegurar a la societat que no es traspassen aquests límits. La societat amb el temps revisa els seus límits ètics i morals i trasllada aquesta evolució a l'àmbit de la recerca i de la pràctica mèdica.

Hem passat de la concepció de l'atenció mèdica des d'un model paternalista en què el metge, a més de tenir el coneixement, té la capacitat de decidir, a un model en el qual el pacient exerceix la seva autonomia per prendre decisions de manera informada sobre el seu tractament, i negar-s'hi si ho considera adequat.

La bioètica tracta, doncs, de fer compatible el respecte als drets humans i a la dignitat de les persones amb el progrés científic i tècnic.

La pandèmia de COVID-19 ha posat de manifest els dèficits del sistema sanitari públic, les contradiccions entre els drets individuals i la necessitat de restringir-los per garantir la salut de la població en general, els problemes ètics per ajustar l'atenció, especialment en vigilància intensiva, quan els recursos són insuficients...

El Comitè d'Ètica Assistencial de les Illes Balears és un òrgan independent de reflexió, de diàleg plural, no dogmàtic, que incorpora la visió de professionals d'àmbits diferents i que utilitza l'argumentació com a mètode de treball, tenint com a punt de partida els principis ètics bàsics: autonomia, beneficència, no maleficència i justícia o equitat. El Comitè d'Ètica Assistencial de les Illes Balears té per davant el repte important d'aportar la reflexió ètica sobre els temes de l'àmbit de la salut que la nostra societat plantegi.

Palma, juny de 2021

Pilar Sánchez-Cuenca López Alonso
Presidenta del CEAIB

Yolanda Muñoz Alonso
Secretària del CEAIB

Índex:

- 1 Introducció
- 2 Sessions del Ple i de la Comissió Permanent, ordinàries i extraordinàries
- 3 Consultes i informes
- 4 Participació a REDECABE
- 5 Altres activitats
- 6 Annexos:
  - I. Decret de constitució del CEAIB (BOIB de 26 de gener de 2019)
  - II. Reglament de funcionament intern del CEAIB
  - III. Actes de les sessions del Ple
  - IV. Actes de les reunions de la Comissió Permanent
  - V. Informe sobre els aspectes ètics que han d'estar inclosos en la proposta de Llei orgànica de regulació de l'eutanàsia

1. Introducció

El Comitè d'Ètica Assistencial de les Illes Balears (CEAIB) és l'òrgan col·legiat deliberatiu, independent, multidisciplinari, participatiu i de caràcter consultiu que exerceix les seves funcions, amb plena transparència, sobre matèries relacionades amb les implicacions ètiques de les ciències de la salut, amb submissió plena a l'ordenament jurídic.

La creació es recull en el Decret 3/2019, de 25 de gener, publicat en el BOIB de 26 de gener de 2019 (annex I).

Actualment, El CEAIB està adscrit a la Direcció General de Prestacions i Farmàcia de la Conselleria de Salut i Consum de les Illes Balears.

Són funcions del CEAIB:

- a) Informar, assistir i assessorar les autoritats sanitàries sobre qüestions de caràcter ètic relacionades amb l'atenció sanitària.
- b) Fomentar la formació ètica dels professionals de la salut i el desenvolupament de l'ètica assistencial en la societat balear, amb l'objectiu de contribuir a la fonamentació de les diferents opinions que es puguin manifestar sobre les conseqüències dels avanços científics, tècnics i l'evolució de la pràctica assistencial.
- c) Emetre informes, propostes i recomanacions per a les autoritats sanitàries de les Illes Balears en les matèries relacionades amb les implicacions ètiques de l'assistència sanitària.
- d) Proposar els procediments d'actuació necessaris que garanteixin els drets de les persones en l'assistència sanitària, especialment de persones en les quals concorren circumstàncies de vulnerabilitat.
- e) Proposar les mesures que afavoreixin la responsabilitat conjunta amb la ciutadania en la promoció i la protecció de la salut individual i col·lectiva, la prevenció de malaltia i la utilització adequada dels serveis sanitaris.
- f) Assessorar en els processos de presa de decisions clíniques que plantegin conflicte ètic, quan sigui requerit a aquest efecte, d'acord amb el que s'estableix en el reglament de règim intern de funcionament.
- g) Coordinar i assessorar els comitès d'ètica assistencial dels centres sanitaris amb l'objectiu d'homogeneïtzar criteris que afectin la presa de decisions per part dels diferents centres sanitaris, de manera que quedin garantits l'equitat i els drets de totes les persones de les Illes Balears independentment del centre sanitari en el qual rebin atenció.
- h) Exercir la representació de la Conselleria de Salut i Consum en fòrums nacionals i internacionals, en matèria d'ètica assistencial.
- i) Elaborar una memòria anual de les seves activitats i remetre-la a la Direcció General de Prestacions i Farmàcia.

- j) La resta que li pugui encomanar la Conselleria de Salut i Consum i que puguin ser de la seva competència.

D'acord amb el Decret de constitució del CEAIB, està integrat per la presidència, la secretaria i els vocals, la designació dels quals s'ha d'ajustar als criteris següents i amb una representació equilibrada entre dones i homes:

- Cinc vocals a proposta de la consellera de Salut i Consum, entre els quals han d'estar representats la ciutadania i els serveis d'atenció al pacient dels centres assistencials.
- Un vocal en representació de cadascun dels comitès d'ètica assistencial acreditats, proposat pel centre del qual depenen.
- Un vocal a proposta del Comitè d'Ètica de la Recerca de les Illes Balears (CEI-IB).
- Un vocal a proposta de la Universitat de les Illes Balears amb titulació en la branca d'humanitats, entesa com el conjunt de disciplines relacionades amb la cultura humana.
- Un vocal amb llicenciatura o grau en Medicina, a proposta del Col·legi Oficial de Metges de les Illes Balears, amb experiència i/o formació acreditada en matèria de bioètica.
- Un vocal amb diplomatura o grau en Infermeria, a proposta del Col·legi Oficial d'Infermeria de les Illes Balears, amb experiència i/o formació acreditada en matèria de bioètica.
- Un vocal amb diplomatura o grau en Treball Social, a proposta del Col·legi Oficial de Treballadors Socials de les Illes Balears, amb experiència i/o formació acreditada en matèria de bioètica.
- Un vocal amb llicenciatura o grau en Psicologia, a proposta del Col·legi Oficial de Psicologia de les Illes Balears, amb experiència i/o formació acreditada en matèria de bioètica.
- Un vocal amb llicenciatura o grau en Dret, a proposta del Col·legi Oficial d'Advocats de les Illes Balears, amb experiència i/o formació acreditada en matèria de bioètica.
- Un vocal a proposta de la Direcció General de Recerca en Salut, Formació i Acreditació.

Aquesta primera etapa de constitució es caracteritza per la incorporació de tots els vocals designats per les institucions, la formació i posada en marxa de la Comissió Permanent i l'elaboració del reglament de funcionament intern del CEAIB i, sobretot, aprendre a funcionar plegats.

Durant el mes de març de 2020 s'inicia la pandèmia per SARS-CoV-2, que provoca un veritable impacte en tots els nivells de l'assistència sanitària i en tot l'àmbit social. La pressió assistencial sobre les urgències hospitalàries i especialment sobre les unitats de vigilància intensiva, unida al desconeixement sobre l'evolució de la pandèmia i sobre les teràpies més efectives per combatre la COVID-19, va

obligar a centrar tots els esforços a resoldre les situacions que s'anaven generant i als problemes ètics derivats de l'adequació de recursos assistencials insuficients. A la nostra comunitat autònoma, com a la resta d'Espanya, els problemes que es varen plantejar estaven relacionats amb els criteris d'admissió de persones d'edat avançada i pacients amb malalties cròniques i pluripatologia a les unitats de vigilància intensiva, l'atenció a les residències de gent gran, la protecció del personal assistencial amb recursos insuficients i la major exposició al contagi, els problemes derivats del confinament, la solitud de les persones en el procés de morir sense poder estar acompanyades pels seus éssers estimats, el dol inacabat per la pèrdua d'un familiar...

Les mesures de restricció que es varen haver d'imposar i la necessitat de redirigir els esforços cap als àmbits més urgents varen obligar a posposar les activitats en marxa. No obstant això, tant els membres del Ple com de la Comissió Permanent varen seguir en contacte a través de la plataforma digital proporcionada per la Conselleria de Salut i Consum.

Com a conseqüència de l'impacte de la pandèmia sobre el funcionament del CEAIB, aquesta memòria recull l'activitat realitzada des de la posada en marxa fins al 30 de juny de 2021. Per tal d'adaptar-nos als anys naturals, el proper període abastarà de l'1 de juliol de 2021 a desembre de 2022.

2. Sessions del Ple i de la Comissió Permanent, ordinàries i extraordinàries

2.1 Reunió de constitució del CEAIB

Va tenir lloc el 25 de març de 2019 a la sala d'actes de Can Campaner, amb la recepció de la consellera de Salut i Consum, Patricia Gómez, i del director general de Prestacions i Farmàcia, Atanasio García.

D'acord amb els criteris esmentats abans, formen part del CEAIB com a vocals les persones següents:

- Rosamaría Alberdi Castell, Universitat de les Illes Balears
- Marta Balcell Martí, Col·legi Oficial de Treball Social de les Illes Balears
- Laura Bibiloni Martínez, Col·legi Oficial d'Infermeria de les Illes Balears
- Isabel Borrás Roselló, cap de secció de l'oficina de registre de voluntats anticipades
- Esther Cardó Jalón, Comitè d'Ètica de la Investigació de les Illes Balears
- Joaquín María García Rodríguez, nomenat per la consellera de Salut i Consum
- Javier Fernández Pineda, Col·legi d'Advocats de les Illes Balears
- Sandra Ferrer Gelabert, Col·legi Oficial de Metges de les Illes Balears
- Miguel Gascón Mir, defensor dels Usuaris del Sistema Sanitari Públic, nomenat per la consellera de Salut i Consum
- María Ángeles González López, CEA Hospital Mateu Orfila
- Belén González Gragera, CEA Hospital Universitari Son Llätzer
- Margarita Ribas Bisquerra, CEA Hospital Sant Joan de Déu
- Juan Roig Julià, CEA Mutua Balear
- José Antonio Salinas Sanz, CEA Hospital Universitari Son Espases
- Pilar Sánchez-Cuenca López, nomenada per la consellera de Salut i Consum
- Magdalena Socías Moyà, nomenada per la consellera de Salut i Consum
- Joaquín Torrebella Seguí, CEA Hospital Creu Roja
- Javier Torres Ailhud, Col·legi Oficial de Psicologia de les Illes Balears
- Mercedes Vacas Guerrero, nomenada per la consellera de Salut i Consum
- Silvia Vega García, CEA Atenció Primària de Mallorca

D'acord amb el Decret 3/2019, de 25 de gener, de creació del Comitè d'Ètica Assistencial de les Illes Balears, han acreditat la formació i/o experiència en matèria d'ètica assistencial els membres per als quals es requereix.

La presidenta és la Sra. Pilar Sánchez-Cuenca López, elegida per majoria absoluta i única persona que es va presentar a aquest càrrec, i la secretària és la Sra. Yolanda Muñoz Alonso, nomenada per la consellera de Salut i Consum i que

forma part de la unitat tècnica d'ètica assistencial de la Conselleria de Salut i Consum de les Illes Balears.

Després de les paraules de benvinguda de la consellera, la secretària va presentar la unitat tècnica d'ètica assistencial de la Conselleria de Salut i Consum, la qual donarà suport a les funcions de secretaria del CEAIB i gestionarà el procés d'acreditació dels comitès assistencials dels centres.

Es va lliurar l'esborrany de reglament de funcionament intern perquè es revisàs i s'hi fessin propostes.

2.2 Segona sessió plenària (caràcter ordinari)

Va tenir lloc el 2 de desembre de 2019 a la sala de premsa de la Conselleria de Salut i Consum (pl. d'Espanya).

La presidenta va iniciar la sessió amb unes paraules dedicades a la Sra. Magdalena Socías, vocal del Comitè, morta recentment. Va expressar el sentiment de tristesa per la pèrdua d'una persona compromesa amb el treball i l'atenció de qualitat. Seguidament, va presentar la nova vocal nomenada per la consellera de Salut i Consum en substitució de la Sra. Magdalena Socías, la Sra. Rosa Duro Robles.

Es varen revisar les esmenes plantejades a l'esborrany i es varen aclarir els dubtes sobre l'accés a la història clínica dels pacients i a les seves dades personals. Aquest accés ha de ser proporcional i només per part de les persones que estudiïn el problema, d'acord amb la Llei de protecció de dades personals. El Reglament de funcionament intern (annex II) va ser aprovat per unanimitat.

Es varen elegir per votació els membres de la Comissió Permanent entre les persones presentades: la Sra. Sandra Ferrer Gelabert, la Sra. Isabel Borrás Rosselló i el Sr. Joaquín María García Rodríguez

La secretària va plantejar la situació actual d'acreditació dels CEA dels centres i va explicar el funcionament de REDECABE de la xarxa de comitès d'ètica de la qual forma part el CEAIB.

Acords

1. S'aprova per unanimitat el Reglament de funcionament intern (annex III).
2. S'elegeixen els membres de la Comissió Permanent: la Sra. Sandra Ferrer Gelabert, la Sra. Isabel Borrás Rosselló i el Sr. Joaquín María García Rodríguez.

2.3 Primera reunió de la Comissió Permanent (caràcter ordinari)

Va tenir lloc el 20 de febrer de 2020 a la sala biblioteca de la Conselleria de Salut i Consum (plaça d'Espanya). Es va constituir la Comissió amb la incorporació dels vocals, la presidenta i la secretària. Es varen abordar diferents temes, entre els quals destaquen la necessitat de tenir un procediment normalitzat de treball que defineixi el circuit que han de seguir les consultes al CEAIB, la resposta d'acceptació o rebutjament i la resposta a la consulta, incloent-hi els terminis i el formulari requerits per a la consulta.

En relació amb els mitjans de comunicació, la Comissió entén que en nom del CEAIB només es pot parlar dels temes respecte dels quals s'hagi arribat a un acord; dels altres assumptes només es podrà parlar a títol personal.

S'informa que s'està tramitant una plataforma de treball corporativa.

S'informa de la proposta de la consellera de Salut i Consum d'elaborar un informe sobre els aspectes ètics que s'han de preveure en la proposició de llei orgànica de regulació de l'eutanàsia. Es prepararà documentació relacionada i es constituirà un grup de treball entre els membres del Ple interessats a participar en l'elaboració de l'informe.

Acord

S'aprova la consideració de la Comissió Permanent, en relació amb els mitjans de comunicació, respecte que en nom del *CEAIB només es podrà parlar dels temes als quals s'hagi arribat a un acord i dels altres assumptes només es podrà parlar a títol personal.

2.4 Segona reunió de la Comissió Permanent (caràcter extraordinari)

Va tenir lloc el 30 de març de 2020 per via telemàtica. Va tenir com a únic punt de l'ordre del dia analitzar les competències del CEAIB en les matèries sobre les quals sol·licita posicionament i recomanacions generals el CEA de l'Hospital Comarcal d'Inca, amb data 25 de març de 2020: sobre l'ètica del planificador de recursos, sobre la solidaritat i el repartiment dels recursos entre establiments sanitaris, àrees de salut i comunitats autònomes, sobre l'obligació ètica dels professionals per dur a terme l'assistència sense les mesures de protecció adequades, sobre la transparència exigida a l'organització i sobre el deure de reserva del professional per evitar alarma social. En el seu escrit, expliquen que és arran de la difusió pel CEAIB del document Recomanacions generals relacionades amb les decisions ètiques difícils i l'adequació de la intensitat assistencial / ingrés en les unitats de cures intensives, avalat per entitats reconegudes i de referència en matèria d'ètica

assistencial i amb la consulta prèvia als membres del CEAIB. Expliquen que aquest document no recull de manera completa totes les àrees que, entenen, es veuen compromeses en la gestió de la crisi sanitària provocada per la COVID-19.

Es varen plantejar posicions diferents sobre la competència del CEAIB. Una de les opcions és que sí que és competent en totes les qüestions plantejades; una altra opció és que només és competent en alguns temes, però no en tots; una altra opció és la consulta a experts d'altres disciplines. D'altra banda, també es planteja que les qüestions de la consulta poden servir per a una reflexió general que pot conduir a situacions concretes que és on el CEAIB podria tenir competència per emetre un informe en aquest moment. S'acorda que, atès que no es pot identificar d'una manera clara la competència del CEAIB en les matèries sobre les quals es consulta, s'elevant al Ple aquesta qüestió.

Acord

S'elevant al Ple aquesta qüestió atès que no es pot identificar d'una manera clara la competència del CEAIB en les matèries sobre les quals es consulta.

2.5 Tercera reunió de la Comissió Permanent (caràcter ordinari)

Va tenir lloc el 22 d'octubre de 2020 a la sala biblioteca de la Conselleria de Salut i Consum (pl. d'Espanya).

S'informa de la incorporació dels nous vocals del CEAIB: la Sra. Margarida Vives Ramis, la Sra. Cristina Moreno Mulet, la Sra. Micaela Lull Sastre i el Sr. Daniel Lerma García. També s'informa que s'enviarà una carta d'agraïment als vocals sortints: el Sr. Miguel Gascón Mir, la Sra. Esther Cardó Xaló i la Sra. Laura García del Card. Aquesta acció s'inclourà com a procediment normalitzat.

Quant a treballar sobre el procés deliberatiu del final de la vida es proposen dues possibles modalitats: una, convidar experts que tractin sobre tots els aspectes que envolten el final de la vida. Una altra, convidar un expert que faciliti la deliberació als membres del Ple.

Encara que una part dels membres de la Comissió Permanent va plantejar anteposar el procés deliberatiu sobre el final de la vida a l'elaboració de l'informe de resposta a la consulta de la consellera de Salut i Consum, el grup de treball proposa la necessitat de completar l'informe per ajustar-se als terminis de posada en marxa de la Llei.

S'acorda organitzar una jornada de treball a partir del document presentat pel grup de treball, posterior al termini de revisió de l'esborrany.

Se sol·licitarà autorització a la consellera de Salut i Consum per utilitzar el gabinet de comunicació d'aquesta Conselleria per a la comunicació formal amb els mitjans.

Acords

1. S'enviarà una carta d'agraïment als membres sortints del *CEAIB i incloure-la com a procediment normalitzat de treball.
2. S'organitzarà una jornada de treball a partir del document presentat pel grup de treball, posterior al termini de revisió de l'esborrany.
3. Se sol·licitarà autorització a la consellera de Salut i Consum per utilitzar el gabinet de comunicació d'aquesta Conselleria per a la comunicació amb els mitjans.
- 4.

2.6 Tercera sessió plenària (caràcter extraordinari):

Va tenir lloc el 10 de març de 2021 per plataforma virtual.

Abans de passar a l'únic punt de l'ordre del dia, presentació de l'Informe sobre els aspectes ètics que han d'estar inclosos en la proposició de llei orgànica de regulació de l'eutanàsia, la presidenta dona la benvinguda als membres del CEAIB recentment incorporats: la Sra. Micaela Llull, la Sra. Cristina Moreno, la Sra. Margarida Vives i el Sr. Daniel Lerma.

A continuació, la Sra. Rosamaría Alberdi i el Sr. José Antonio Salines presenten l'informe elaborat pel grup de treball creat a aquest efecte.

Seguidament, es presenten les passes següents que cal fer: enviament del document als membres del Ple perquè l'estudiïn i el valorin, enviament d'esmenes a la secretaria tècnica, enviament del document amb les esmenes, sessió plenària presencial, debat i votació de les esmenes, defensa d'esmenes *in voce* i votació, enviament del document amb les esmenes aprovades, enviament dels vots particulars i, finalment, enviament del document definitiu a la consellera de Salut i Consum.

2.7 Quarta sessió plenària (caràcter extraordinari):

Va tenir lloc el 26 de març de 2021 a la sala d'actes de Can Campaner i per plataforma virtual per als membres del CEAIB que no hi varen poder ser presents.

L'únic punt de l'ordre del dia va ser la presentació de les esmenes per aprovar-les o rebutjar-les. Cada esmena va ser defensada pel seu proponent i seguidament es va passar a la votació.

Una vegada incorporades les esmenes aprovades al text inicial de l'informe, es va recollir un vot particular que va ser subscrit per sis membres del CEAIB. L'informe finalitzat va ser enviat a la consellera de Salut i Consum (annex V)

3. Consultes i informes

3.1. Informe sobre els aspectes ètics que han de ser prevists en la proposició de llei orgànica de regulació de l'eutanàsia

Sol·licitud feta per la consellera de Salut i Consum el 24 de febrer de 2020, sobre els aspectes ètics que s'han de preveure en el desplegament de la llei orgànica de regulació de l'eutanàsia i especialment els referits al desplegament normatiu i dels procediments que corresponen a la comunitat autònoma de les Illes Balears. La proposició de llei va ser presentada el 31 de desembre de 2019 pel Partit Socialista Obrer Espanyol per tramitar-la en el Congrés dels Diputats.

Per respondre a la sol·licitud de la consellera de Salut i Consum, la Comissió Permanent va proposar la creació d'un grup de treball amb la participació voluntària de membres del CEAIB. El grup de treball es va constituir el 9 de març coincidint amb l'inici de la pandèmia. Es va iniciar la recollida de documentació i es va habilitar una plataforma cooperativa de treball.

Al setembre de 2020 es va reprendre el treball del grup i es va ampliar la convocatòria amb la incorporació de dues persones més al grup, que quedà constituït per 12 persones. La primera reunió del grup de treball va tenir lloc el 17 de setembre i fins a final de desembre de 2020 va dur a terme 8 reunions per via telemàtica. En la primera reunió de treball es va arribar a un acord metodològic per tenir en compte durant els debats i la redacció posterior de l'informe: no incloure-hi conceptes ja obsolets com ara eutanàsia passiva o eutanàsia activa indirecta; ampliar les definicions d'adequació d'esforç terapèutic i sedació pal·liativa; entendre la situació en què la persona sol·licita l'eutanàsia com una situació d'alta complexitat que ha de ser atesa per un equip específic de cures pal·liatives; treballar des d'un marc en el qual es garanteixi que l'eutanàsia, en cap cas, no sigui considerada com a resposta a la demanda d'atenció pal·liativa; no confrontar la vida i la mort en el debat, recordar que la PL pretén garantir la prestació d'ajuda per morir en situacions en les quals es compleixen uns requisits, fet que constitueix una garantia de bon ús; el debat, la justificació i les condicions no han de versar sobre el concepte de la *dignitat* ja que, en qualsevol situació o circumstàncies de la vida, la dignitat pot ser conservada. Es considera que, en el

seu lloc, es treballarà amb els criteris de *pèrdua del sentit de la vida, irreversibilitat i sofriment*; plantejar la regulació del dret a l'eutanàsia com un procés d'acompanyament i no, merament, com un procediment administratiu (sol·licitar i rebre ajuda necessària per morir).

Des del mes de setembre de 2020, el grup de treball ha fet 10 reunions virtuals per analitzar l'articulat de la Llei i elaborar les propostes per incloure en l'informe.

El 10 de març de 2021, en sessió extraordinària i per plataforma telemàtica es va presentar l'esborrany de l'informe al Ple. Posteriorment, es va enviar el text a tots els membres del CEAIB per revisar-lo, estudiar-lo i proposar-hi esmenes, si n'hi ha. El text definitiu va quedar aprovat en la sessió extraordinària del 26 de març de 2021, amb l'exposició prèvia de les esmenes i la votació posterior. Una vegada incorporat el vot particular subscrit per sis membres del CEAIB, l'informe va ser enviat a la consellera de Salut i Consum (annex V).

Acord

S'aprova el text de l'informe i la presentació a la consellera de Salut i Consum.

3.2 Consulta del CEA de l'Hospital Comarcal d'Inca

Amb data 25 de març de 2020 es va rebre una consulta del CEA de l'Hospital Comarcal d'Inca en la qual se sol·licita una posició del CEAIB sobre cinc punts plantejats de manera general: sobre l'ètica del planificador de recursos, sobre la solidaritat i el repartiment dels recursos entre establiments sanitaris, àrees de salut i comunitats autònomes, sobre l'obligació ètica dels professionals per dur a terme l'assistència sense les mesures de protecció adequades, sobre la transparència exigida a l'organització i sobre el deure de reserva del professional per evitar alarma social. En el seu escrit, expliquen que és arran de la difusió pel CEAIB del document Recomanacions generals relacionades amb les decisions ètiques difícils i l'adequació de la intensitat assistencial / ingrés a les unitats de cures intensives, avalat per entitats reconegudes i de referència en matèria d'ètica assistencial i amb la consulta prèvia als membres del CEAIB. Expliquen que aquest document no recull de manera completa totes les àrees que, entenen, es veuen compromeses en la gestió de la crisi sanitària provocada per la COVID-19.

Respecte de la consulta del CEA de l'Hospital Comarcal d'Inca i tenint en compte que el CEAIB no disposava en aquests moments del procediment normalitzat de treball aprovat per a la resposta a les consultes plantejades, es va fer en diferents fases per poder emetre una resposta. En una primera fase es va discutir de manera virtual amb la Comissió Permanent la competència del CEAIB per respondre una consulta sobre aspectes generals relacionats amb els cinc punts que es plantegen. Atès que no es va arribar a un acord, en una segona fase es va

instar el Ple a participar en aquesta decisió. El Ple va considerar que sí que és competent per establir un procés de reflexió, encara que va considerar necessari tenir més informació sobre els successos sobre els quals s'hagin vist compromesos els principis ètics per poder respondre a la consulta.

El 15 d'abril de 2020 se'ls va comunicar la decisió del Ple i se'ls va informar sobre la necessitat d'ampliar la informació sobre els fets per començar l'anàlisi i el procés de deliberació. Atès que el CEA de l'Hospital Comarcal d'Inca va informar que la consulta no respon a fets concrets i que tampoc no es va obrir cap procés de deliberació en el mateix CEA, es dona per acabada la consulta, tot i que els punts formulats en la consulta s'inclouran en l'espai de reflexió que obrirà el CEAIB per deliberar sobre les implicacions ètiques de la gestió de la crisi sanitària i social provocada per la COVID-19.

Acords

1. Es dona per finalitzada la consulta sense informe.
2. S'obre un espai de reflexió per a la deliberació sobre les implicacions ètiques de l'impacte de la pandèmia.

4. Participació a REDECABE

REDECABE és una xarxa de consells, comissions i comitès de bioètica i d'ètica assistencial i del Comitè de Bioètica d'Espanya. Es va posar en marxa l'any 2017 i té la seu en el centre de Recerca Biomèdica de La Rioja, CIBIR, de Logronyo. Cerca crear un canal de comunicació entre els diversos organismes i iniciatives existents a escala nacional, així com el desenvolupament de treball cooperatiu en matèries d'interès mutu.

La cinquena reunió va tenir lloc el 15 de novembre de 2019 a la seu de CIBIR de Logronyo amb una jornada de treball en la qual es varen tractar els temes següents: desenvolupament d'estratègies nacionals i regionals que ajudin a la creació i enfortiment de comitès de bioètica, avanços en el desenvolupament de mecanismes o vies de contacte amb el Consell Interterritorial, elaboració de declaració o recomanació sobre aspectes ètics en intervencions de pacients que rebutgen teràpies amb sang o hemoderivats, formació en bioètica i biodret per a professionals, interns i residents, recursos a internet per a REDECABE.

La sisena reunió va tenir lloc per via telemàtica el 6 de juny de 2020. La sessió és monotemàtica sobre els problemes emergents a Espanya arran de la pandèmia per COVID-19. Es varen revisar els informes amb l'anàlisi dels problemes identificats, que s'havien fet arribar des dels diferents comitès. El president va proposar que REDECABE sigui un observatori interterritorial en qüestions ètiques emergents i va proposar també elaborar un document tenint com a marc el

document sobre la sostenibilitat del sistema de salut elaborat per REDECABE i enfocant-lo a la COVID-19. En la roda de comentaris es varen abordar els problemes plantejats sobre els professionals (mancances en la distribució de material de protecció, falta d'informació clara i de protocols d'actuació) sobre els pacients i especialment els adults majors (coexistència de realitats diverses, problemes derivats del confinament: aïllament, solitud, depressió, abandó o falta d'atenció), sobre la gestió sanitària de la crisi (problemes en la transmissió de la informació, actuacions en situacions de sobrecàrrega assistencial, gestió de pacients no infectats). Actuacions, en aparença no ètiques, que suggereixen plantejar-nos si es fa el que és correcte.

5. Altres activitats

La unitat d'ètica assistencial de la Conselleria de Salut i Consum va oferir la possibilitat de formació en bioètica als vocals interessats del CEAIB. El curs d'introducció a la bioètica en la pràctica multidisciplinària clínica, impartit per la Càtedra de Bioètica de la Fundació Grifols i l'Institut Català d'Oncologia, va tenir lloc del 9 de maig al 5 de juliol de 2019 en modalitat en línia. S'hi varen inscriure sis vocals del CEAIB.

Arran de la incertesa i la urgència generades per la pandèmia de COVID-19 i la situació de recursos limitats, el 20 de març de 2020 es va proposar als membres del CEAIB, en qualitat d'experts, la revisió del document Recomanacions ètiques per a decisions difícils a les UCI per la pandèmia per COVID-19. L'objectiu va ser aprofitar la informació de què disposa la unitat tècnica d'ètica assistencial sobre els contactes amb els CEA per donar difusió al document, una vegada revisat pels membres del CEAIB.

Aquest treball es va fer de manera informal, sense convocatòria del Ple ni acta sobre el resultat de les posicions dels experts. No obstant això, es va reconèixer l'aval del document per a institucions de prestigi en matèria d'ètica i de decisions al final de la vida, per la qual cosa es va difondre el document als CEA.

Amb data 2 d'abril de 2020 es va rebre un escrit del Comitè Espanyol de Representants de Persones amb Discapacitat de Balears (CERMIIB), en el qual sol·liciten que s'asseguri la no discriminació per raons de discapacitat en els protocols clínics d'atenció a persones contagiades amb coronavirus, ja que la discapacitat no pot ser una circumstància o factor de menor valor de la persona. A més de reclamar a les autoritats sanitàries que vigilin estretament tots els protocols que s'apliquin durant la pandèmia per COVID-19 perquè no es produeixin discriminacions, sol·liciten al CEAIB un pronunciament urgent sobre

aquesta qüestió: l'atenció sanitària equitativa i sense discriminacions dins de les actuacions extraordinàries d'emergència pandèmica, que deixin acreditats els criteris oficials que s'han de seguir en aquestes situacions sense que s'imposin textos sense valor oficial com els de les societats científiques que en cap cas no són de dret aplicable i contraris a l'ordenament jurídic d'un país democràtic.

En resposta al CERMIB, se'ls va informar que en el document al qual fan referència en el seu escrit en cap moment no s'al·ludeix a la discriminació relacionada amb l'edat ni a la situació de discapacitat de la persona. Al contrari, es recorda que les decisions s'han de prendre valorant la situació integral i individualitzada en cada cas. En el moment en què el CEAIB en va recomanar la difusió com a eina de suport a la presa de decisions clíniques ja comptava amb l'aval d'organitzacions de rellevància en matèria de bioètica.

Per concloure, el CEAIB ha iniciat el funcionament en un moment complicat, però ha estat capaç d'adaptar-se i respondre a les situacions que ha generat la pandèmia del SARS-CoV-2. Les restriccions imposades han obligat a usar eines virtuals amb les quals no tots estaven familiaritzats però que ens han permès continuar treballant junts.

Queden temes per abordar per a l'any vinent, com ara la reflexió i l'abordatge ètic del final de la vida en un context ampli i la reflexió sobre la pandèmia i els seus ensenyaments. I, sobretot, continuar treballant en la millor interacció entre tots els comitès d'ètica assistencial dels centres.